

Utdrag ur

EKE KYRKA GOTLAND VÅRD- OCH UNDERHÅLLSPLAN 2006

Ansvariga för vård- och underhållsplanen

Inför upprättandet av denna vård- och underhållsplan för Eke kyrka har kyrkan och kyrkogården besiktigats av undertecknad.

Ansvariga för vård- och underhållsplanens olika delar anges här nedan.

(Namn inom parentes anger dock att i planen endast använts där angivet besiktningsprotokoll eller åtgärdsprogram, upprättat av resp. namngiven konsult.)

Kyrkobyggnad	Arkitekt Jan Utas
Elinstallationer och åskskydd	(Elingenjör Peter Ström)
Kyrkogårdsmur	Arkitekt Jan Utas
Kyrkogård	Arkitekt Jan Utas
Växtlighet på kyrkogården	Ej utsedd
Kalkmålningar	Ej utsedd
Stenarbeten	Ej utsedd
Inventarier av trä	Antikvarie Rebecka Svensson
Inventarier av metall	Antikvarie Rebecka Svensson
Inventarier av sten	Antikvarie Rebecka Svensson
Textilier	(Textilkonsultfirma Lotine)
Kyrkklocka/-or	(Ing. Ingvar Rohr)
Övriga inventarier	Antikvarie Rebecka Svensson

Källförteckning

Otryckta källor

Handlingar i Läns museet Gotlands fornsals arkiv, Visby.

Handlingar i Länsstyrelsen, Visby.

Inventering av inventarierna i Eke kyrka 2000-2001, utförd av Birgitta Lerberg m.fl.

Inventering av Eke kyrkogård, utförd 1996 av antikvarier Torsten Gislestam, Gotlands fornsal.

Dokumentation för utvändigt restaurering 2004, sammanställd av antikvarierna Louise Borgö och Peter Olsson, Gotlands fornsal.

Program för utvändiga reparationsarbeten på Eke kyrka, upprättat 2003 av arkitekt Jan Utas, Visby.

Tryckta källor

Jansson, Sven B. F., Gotlands runinskrifter, del 1, 1962.

Johansson, T. (red.), Inventarium över svenska orglar 1989:II, Linköpings och Visby stift, 1990.

Lagerlöf, E., Svahnström, G., Gotlands kyrkor, 1991.

Rohr, I., Gotlands kyrkklockor och ringningsseder, 1985.

Snædal, T., Gustavson, H., Supplement till Gotlands runinskrifter del 1.

Svahnström, G., Svahnström, K., Måleri på Gotland 1530-1830. 1989.

Sveriges kyrkor, Gotland bd VI:6, 1974.

Söderberg, B. G., Gotländska kalkmålningar 1200-1400. 1971.

Utas, Jan Andréasson-, Om gotländska valv, examensarbete i Arkitekturens teori och historia, Chalmers tekniska högskola, 1971.

Händelselista

ÅR	BYGGNADSDEL ETC.:	REF.
o. 1100	Stavkyrka på platsen med målningar i bysantinsk stil invändigt (GK anger "1100-talets förra hälft").	SvK, GK
s. 1100-tal	Dopfunt av Sigraf.	GK, SvK
	Gravsten tillskriven Sigraf, sedan 1925 deponerad i Gotlands fornsal.	SvK
t. 1200-tal	Koret och långhuset byggdes (GK anger "1200-talets mitt").	SvK, GK
	Kalkmålningar (triumfbågen, korvalvet).	GKM
1261?	Kalkmålningar.	Inskr, SvK
s. 1200-tal	Skulptur av ek (stående diakon), sedan 1911 deponerad i Gotlands fornsal.	SvK
o. 1300	Tornet byggdes (SvK anger "vid 1200-talets slut").	GK, SvK
	Det ursprungliga dörrbladet till tornportalen bevarat på tornvinden.	SvK
1300-tal	Altartavla varav en Kristusbild (från processionskrucifix) är bevarad, numera monterad på ett kors på altaret.	SvK
t. 1400-tal	Birgittabild, sedan 1911 deponerad i Gotlands fornsal.	SvK
o 1450	Kalkmålningar av "Passionsmästaren" i långhuset.	GKM, GK
o. 1500	Mariaskulptur, numera på sidoaltaret.	SvK
t. 1500-tal	Träskulptur (biskop), sedan 1911 deponerad i Gotlands fornsal.	SvK
o. 1600	Eke fick överta en av Silte kyrkas två kyrkklockor, dessförinnan hade man ingen klocka (förlikning med Silte 1601).	GKR
1659	Årtal ristat med stenhuggaren Gert van Eghens bomärke på långhusets sydportal.	Inskr., SvK
t. 1700-tal	Bekännelsepall.	SvK
1738	Två gossebänkar tillverkades för koret.	SvK
1746	Fattigstock.	SvK

ÅR	BYGGNADSDEL ETC.:	REF.
1753-54	Ny predikstol (SvK).	SvK
	En korbänk ("chor") och en ny "fribänk" vid predikstolen tillverkades av snickaren Glömsker i Garde.	SvK
	En brädiskärm sattes upp i tornbågen.	SvK
	Predikstolen och bänkarna målades av Johan Hindrich Dreutz.	SvK, GKS
1754	Korbänken tillkom.	GK
1755	Järnkilar anskaffades till korvalvets lagning.	SvK
1767	Ny tornhuv av Mårten Johansson ifrån Suderbys i Gothem.	SvK
1777	Dopfunten flyttades fram i koret (till N delen av triumfbågen).	SvK
1789	Nummertavlan.	GK
1700-tal	Bänkinredning.	GK
t. 1800-tal	Tornet var troligen från denna tid och fram till 1970 oputsat.	SvK
1820	Sockenmagasinet byggdes.	SvK
1825	Inskr. i takbjälke över långhuset.	Inskr.
1826	Taken belades med tegel (tidigare bräder) varvid takkonstruktionerna sänktes.	SvK; Inskr.
1832-33	Sakristian byggdes. Tidigare fanns ett sakristiskrank i koret.	SvK
1833-34	Nytt trägolv lades in i koret. Altarskranket tillkom.	SvK
1835-37	Omfattande reparation, då bl. a. fönstren (3 st.) i den södra fasaden vidgades, ett nytt togs upp i långhusets N mur, och långhusets N portal murades sannolikt igen. Kyrkan kalkades invändigt, varvid de medeltida kalkmålningarna doldes. Ny läktare i västra delen av långhuset. Altaruppsatsen ändrades varvid det mellersta av de östra korfönstren murades igen. Altaret, bänkarna inklusive korbänken, läktaren, dörrarna och predikstolen målades av C. P. Nordström, Visby.	SvK, Inskr.
1842	Kyrkogårdsmuren tillkom (tidigare stängsel av trä).	SvK
1850	Kakelugn av kalkelugnsmakare C. O. Berg i sakristian.	SvK
1852	Kyrkklockan omgjuten av F. M. Bergholtz, Stockholm.	GKR, SvK
1858	En orgel inköptes från instrumentmakaren C. Pettersson.	SvK
1862	Altarbordet marmoreras.	SvK
1891	Ljuskrone av mässing skänkt till kyrkan.	SvK
1895	Följande inskrift på en spirstock: "1895 DEN 15 juli RESTES DENNA SPIRA AF BYGGMÄSTAREN Joh. KARLSON från ALFVA".	Inskr.
s. 1800-tal	Kamin i långhusets nordöstra hörn.	SvK

ÅR	BYGGNADSDEL ETC.:	REF.
1916	<p>Restaurering efter förslag av byggmästare Nils Pettersson, Visby:</p> <p>Tornet fogströks utvändigt och övriga kyrkans fasader putsades och kalkades. Socklarna och korportalerna lagades. Nya dörrar i södra långhusportalerna och tornportalerna. Läktaren och brädiskärmen i tornbågen revs bort. Ny kamin i långhusets nordöstra hörn. Kakelugnen i sakristian togs sannolikt bort. Ljuskrona av mässing införskaffades. Väggar och valv i kyrkorummet putsades, kalkades och kalkmålningarna togs fram och konserverades av konservator Carl W. Pettersson, Stocksund. Inredningen målades 1800-talsövermålnings på bänkarna inklusive korbänken togs bort. Plankor m.m. från stavkyrkan påträffades som golvplankor i ett underliggande trägolv.</p>	SvK, GK
1918	En "ny" orgel sattes upp i kyrkan, inköpt begagnad 1913 från orgelbyggare Eskil Lundén, Göteborg, varvid 1800-talsorgelns fasad återanvändes.	SvK
1926	Ljuskrona av malm skänkt till kyrkan.	SvK
1954	Restaureringsförslag av arkitekt Gösta Wiman (ej utfört).	SvK
1956	Det mellersta av de östra korfönstren återupptogs efter nästan 120 år.	SvK
1969-71	<p>Restaurering efter förslag av Restaureringsteknik AB, Stockholm (byggnadsingenjör Ingmar Holmström):</p> <p>Tornhuvens konstruktion reparerades och huven fick ny panel och invändigt avvattningsystem. Spåntaket på sockenmagasinet byttes mot faltak. Hela kyrkan putsades utvändigt. Omläggning av tegeltaken. Det N långhusfönstret sattes igen. Nya antikglas i de östra korfönstren. Nytt papptäckt klockdäck med utkastare åt öster. Väggar och valv invändigt rengjordes och inredningen konserverades. Konservator Erik Olsson, Sanda. Korvalvet lagades och förstärktes med fyra dragstag, långhusvalvet med ett dragstag. Marmoreringsmålning på altaret avlägsnades. Altartavlan från 1800-talet avlägsnades och ersatte med den medeltida Kristusbilden monterad på ett nytillverkat kors. Altarskranket målades om. Bänkarna nymålades invändigt. Kalkstensgolv (tidigare trägolv) i mittgången samt under dopfunten. Nytt trägolv i tornrummet. Kaminen togs bort och ersattes med ett varmluftssystem av dansk modell. Dopfunten flyttades från triumfbågen till tornrummet. Provisorisk orgel, övertagen från Alskog kyrkas återinvigning 1965. Ljuskrona av ek skänkt till kyrkan. Ny dörr med återanvända beslag till torntrappan. Branddörrar mellan vindarna.</p> <p>Sidoaltaret i långhusets nordöstra hörn rekonstruerades.</p>	SvK, GK
1985	Fasadrestaurering efter förslag av ingenjör Lars-Göran	GF

ÅR	BYGGNADSDEL ETC.:	REF.
	Löfström, RAÄ, Stockholm. Entreprenör Gotlandsbyggen, Hemse: Tornets fasader putsades om. Målning av fönster, hängrännor och stuprör.	
2000	El-ringning.	GF
2001	Konservering av kor- och långhusportalerna. Stenkonservator Patrik Stocklassa, Stockholm.	GF
2004	Kyrkogårdsmuren restaurerades.	GF
	Yttre reparationsarbeten efter förslag av arkitekt Jan Utas, Visby. Entreprenör Gotlandsbyggen AB:	GF
	<ul style="list-style-type: none"> – Tornets fasader putsades om, övriga murytor putsades och kalkfärgades. – Tegeltaken reparerades, anslutningarna mellan byggnadskropparna tätades, och tornhuvens panel och vindskivorna tjärades. – Avvattningssystemet reparerades. – Vindarna försågs med inspektionsbryggor och belysningen kompletterades. – Tornluggar och 3 st. mindre luggar konserverades och pälsdjursnät monterades. – Fönstren lagades och tätades, även portbladen tätades. – Åskskyddet byttes och kompletterades. – Tornrummets puts-skador lagades och kalkavfärgades. – Sockenmagasinets tak tjärades och fasaderna putsades och kalkavfärgades. 	

Förkortningar:

ATA	Riksantikvarieämbetets arkiv, Stockholm.
GF	Gotlands fornsals arkiv.
GK	Lagerlöf, E., Svahnström, G., Gotlands kyrkor, 1991.
GKM	Söderberg, B. G., Gotländska kalkmålningar 1200-1400, 1971.
GKR	Rohr, I., Gotlands Kyrkklockor och Ringningsseder, 1985.
GKS	Svahnström, G., Svahnström, K., Måleri på Gotland 1530-1830, 1989.
ISO	Johansson, T. (red.), Inventarium över svenska orglar 1989: II, Linköping och Visby stift, 1990.
Inskr.	Inskrift i kyrkan
o.	omkring
s.	sent
SHM	Statens Historiska Museum
Strelow	Nilsson Strelow, H., Cronica Guthilandorum, 1633.
SvK	Sveriges Kyrkor, bd VI:6, 1974.
t.	tidigt